

KWALITEITSIMPULS ZOCHERPARKEN IN DE LANDGOEDERENZONE VAN ZUID-HOLLAND

In juni is een tuinhistorisch langgekoesterde wens in vervulling gegaan: een breed onderzoeksproject naar de Zocherparken, vanuit historisch, architectonisch, botanisch en beheersmatig oogpunt. Kennis op deze vlakken van de door de familie Zocher (ca 1790-1860) ontworpen en aangelegde parken is relevant, omdat deze parken in hoge mate het huidige groene karakter van de landgoederenzone van Zuid-Holland bepalen.

Tekst: Carla Scheffer, Els Fischer, Korneel Aschman en Hein Krantz

Fotografie: Carla Scheffer, Korneel Aschman en Roel van Norel

Veel buitens zijn eerder gesticht, maar de meeste eigenaren hebben hun park vanaf eind 1700 laten moderniseren en inrichten naar de toen modieuze landschapsstijl. De familie Zocher heeft daarin een grote rol gespeeld. Vader Johan David Zocher (sr.) en zoon Johan David Zocher (jr.), in samenwerking met kleinzoon Louis Paul Zocher, hebben een groot oeuvre nagelaten in Zuid-Holland en daarbuiten. Daarnaast zijn veel parken door minder bekende architecten en door particulieren ingericht in landschapsstijl 'in de stijl van Zocher'.

Deskundig beheer

Vanwege de specifieke cultuurhistorische waarde zijn de meeste oude parken beschermd als rijksmonument. Veel parken zijn echter sleets geworden, door hun respectabele ouderdom, maar ook door onvoldoende deskundig beheer. Hierdoor vervagen hun architectonische en botanische eigenheid. Dit geldt voor alle parken in landschapsstijl, maar de teloorgang valt met name op bij de Zocherparken, omdat Zocher sr. en jr. zo'n herkenbare, ook onderling onderscheiden, ontwerpstijl hadden. Om de Zocherparken duurzaam en ook voor het publiek als zodanig beleefbaar te behouden, zijn consistent beheer en op kennis gestoeld herstel nodig; het levend groen, maar ook parkaankleding zoals bruggen en tuinkoepels kennen zonder goed onderhoud een beperkte levensduur.

De buitenplaats Berbice in Voorschoten van J.D. Zocher sr.

Kennis basis voor kwaliteitsimpuls

Voor een adequate instandhouding van deze parken is het noodzakelijk dat het beheer gebaseerd is op de door de Zochers gebruikte ontwerpprincipes en bijzondere beplantingskenmerken. Zij zijn immers bepalend voor de historische en ruimtelijke parkkwaliteit.

Dit alles in het besef dat het gebruik van de parken in veel gevallen veranderd is. Nieuwe gebruiksvormen en intensiever gebruik, zowel in aantallen bezoekers als specifieke recreatievormen, vragen om aanpassing in beheer en/of vernieuwing van parkonderdelen. Door hun leeftijd hebben de parken ook hoge natuurwaarden, die kenmerkend zijn voor oude buitenplaatsen. In de dichtbevolkte Randstad zijn deze parken, door hun ooit aangeplante gevarieerde flora, van onschatbare waarde voor de wilde fauna. Ook dit is reden om aandacht te schenken aan de kenmerken van de 19e-eeuwse parkaanleg en de eisen die deze, in combinatie met huidig gebruik, stellen aan het toekomstbestendig parkonderhoud en de instandhouding van de historisch waardevolle elementen en structuren.

Plan van aanpak

Het onderzoek is erop gericht een verantwoorde basis te leggen voor de duurzame instandhouding van de Zocherparken, door het vergroten en toegankelijk maken van de kennis over het idioom van de familie Zocher. Nevendoel van het onderzoek is, dat het ook inspireert tot een op kennis

Het parklandschap van Huize De Paauw in Wassenaar is een ontwerp van Zocher jr.

gebaseerd beheer en herstel van de andere monumentale parken. Hiermee worden de cultuurhistorische, ecologische en toeristisch-recreatieve kwaliteiten van de Zuid-Hollandse landgoederenzone beter onder de aandacht gebracht van eigenaren, beheerders, ontwerpers, publiek en gebruikers van de parken.

Het onderzoek zal resulteren in een 'handboek' met handvatten voor het beheer. Tevens worden de Zochers, als toonaangevende ontwerpers voor de landgoederenzone met toeristisch-recreatieve initiatieven, beter op de kaart gezet.

Het project Kwaliteitsimpuls Zocherparken is een initiatief van het Erfgoedhuis Zuid-Holland en de gemeenten Wassenaar, Voorschoten, Leidschendam-Voorburg, Delft en Den Haag en sluit aan bij het beleid van de Erfgoedlijnen van de provincie Zuid-Holland. Onder begeleiding van een projectteam voeren de adviesbureaus Korneel Aschman en Stichting In Arcadië de eerste, inventariserende fase van het project uit. Zij worden bijgestaan door een klankbordgroep, bestaande uit eigenaren, beleidsambtenaren en deskundigen uit het werkveld, onder wie hoveniers, tuinhistorici en de Nederlandse Tuinenstichting.

Het project is financieel mogelijk gemaakt door de provincie Zuid-Holland, de genoemde gemeenten, het Prins Bernard Cultuurfonds en het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie. De eerste resultaten worden in het voorjaar van 2016 verwacht.